

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 19 października 2023 r.

Pozycja 74

POSTANOWIENIE z dnia 19 września 2023 r. Sygn. akt SK 77/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski – przewodniczący
Jakub Stelina – sprawozdawca
Wojciech Sych
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 września 2023 r., skargi konstytucyjnej Z.D. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasacje jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 kpk, który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasacje obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, z art. 2, art. 7 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,
- 2) art. 535 § 3 ustawy – Kodeks postępowania karnego „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasacje za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprawdzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 15 października 2019 r. Z.D. (dalej: skarżący) wniósł o zbadanie zgodności:

1) art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k. lub kodeks postępowania karnego) „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasację jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 [k.p.k.], który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasację obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, z art. 2, art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 7 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: Konwencja) oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji,

2) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasację za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji,

3) kodeksu postępowania karnego „w zakresie, w jakim brak definicji ustawowej «oczywistej bezzasadności» w ustawie, uznającej skargę kasacyjną, apelację, czy inny środek zaskarżenia za oczywiście bezzasadny, powoduje, że sądy już w wyniku pobieżnej analizy podniesionych w nim zarzutów jednoznacznie stwierdzają, że są one bezzasadne, bez wskazania podstaw prawnych i podstaw faktycznych, które doprowadziły je do takiej decyzji, wykorzystując przy tym regulacje prawne, dotyczące odmowy sporządzania uzasadnień, o których mowa w art. 535 § 3 [k.p.k.]”, z art. 2, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji,

4) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, ze zm.; dalej: ustawa o Sądzie Najwyższym) „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości poprzez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...) i nie uwzględnienia w sprawie skarżącego ujemnej przesłanki procesowej w postaci tzw. braku skargi uprawnionego oskarżyciela”, z art. 2, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji,

5) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o Sądzie Najwyższym „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających

zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 [k.p.k.] (...), z którego wynikał obowiązek sprawdzenia z urzędu – niezależnie od przedstawionej przez skarżącego w kasacji argumentacji – czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 [k.p.k.], w tym skutkiem nieważności postępowania z powodu orzekania przez sędziego, który z mocy prawa podlega wyłączeniu od rozpoznawania sprawy i który był objęty wnioskiem o wyłączenie”, z art. 2, art. 7 Konstytucji w związku z art. 7 Konwencji oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji,

6) art. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o Sądzie Najwyższym „w zakresie, w jakim dokonując powołania Sądu Najwyższego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne oraz kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, nie przewiduje obowiązku przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego w trakcie sprawowania czynności określonym przepisem, do których jest powołany, co doprowadziło do naruszenia powagi przepisu art. 536 w zw. z art. 2 [k.p.k.] (...), z którego wynikał obowiązek sprawdzenia z urzędu – niezależnie od przedstawionej przez skarżącego w kasacji argumentacji – czy zaskarżony nią wyrok nie jest dotknięty jedną z tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych, wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., przede wszystkim przy zaistnieniu sytuacji braku dowodów winy skazanego”, z art. 2, art. 42 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 6 ust. 1 Konwencji.

1.1. Postanowieniem z 2 grudnia 2020 r., sygn. Ts 155/19 (OTK ZU B/2022, poz. 7), Trybunał Konstytucyjny nadał dalszy bieg skardze konstytucyjnej w części dotyczącej badania zgodności:

a) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasację jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 k.p.k., który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasację obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, z art. 2, art. 7 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,

b) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzenia uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasację za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W pozostałym zakresie Trybunał odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Po rozpoznaniu zażalenia skarżącego na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 2 grudnia 2020 r. w zakresie dotyczącym odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 16 listopada 2021 r., sygn. Ts 155/19 (OTK ZU B/2022, poz. 8) pozostawił zażalenie bez rozpoznania.

1.2. Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle niżej opisanego stanu faktycznego.

Wyrokiem z 3 października 2011 r. Sąd Okręgowy uznał m.in. skarżącego za winnego popełnienia czynu z art. 13 § 1 w związku z art. 286 § 1 w związku z art. 294 § 1 w związku z art. 64 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.; dalej: k.k.) i na podstawie art. 14 § 1 w związku z art. 294 § 1 k.k. wymierzył mu karę dwóch lat pozbawienia wolności.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy, wyrokiem z 3 października 2016 r. uznał skarżącego za winnego popełnienia czynu z art. 296 § 3 w związku z art. 21 § 2 w związku z art. 64 § 1 k.k. i na podstawie art. 296 § 3 w związku z art. 64 § 1 k.k. wymierzył mu karę dwóch lat pozbawienia wolności.

W następstwie apelacji wniesionych przez prokuratora oraz obrońcę skarżącego Sąd Apelacyjny, wyrokiem z 22 listopada 2017 r. dokonał zmiany w opisie czynu popełnionego przez skarżącego, sprostował oczywistą omyłkę pisarską w sentencji wyroku sądu pierwszej instancji oraz utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części.

Sąd Najwyższy – Izba Karna, 18 lipca 2019 r., po rozpoznaniu na rozprawie kasacji wniesionych przez obrońców skarżącego, wydał postanowienie o ich oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych oraz obciążył skarżącego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

W piśmie z 29 lipca 2019 r. Przewodniczący Wydziału V Izby Karnej Sądu Najwyższego poinformował obrońcę, że „zgodnie z treścią wydanego na rozprawie postanowienia (art. 535 § 3 kpk), uzasadnienie na piśmie postanowienia nie zostanie sporządzone nawet na wniosek”.

1.3. W skardze konstytucyjnej, w zakresie w jakim Trybunał Konstytucyjny nadał jej dalszy bieg, skarżący podniósł dwa zarzuty.

Po pierwsze, zaskarżył art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń oddalających kasacje jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień, co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie skarżącego do wydania na rozprawie postanowienia oddalającego kasacje jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej, uznając, że jest niezgodny z art. 2, art. 7 i art. 45 ust. 1 Konstytucji. W ocenie skarżącego, Sąd Najwyższy całkowicie pominął okoliczności stanowiące bezwzględne przesłanki odwoławcze, o których mowa w art. 439 k.p.k., i bez merytorycznego rozpoznania zarzutów oddalił kasacje jako oczywiście bezzasadne. Skarżący podkreślił, że w przepisach prawa nie ma podstawy prawnej do wydania przez Sąd Najwyższy tego rodzaju rozstrzygnięcia (postanowienia oddalającego kasację jako oczywiście bezzasadną), a zatem z tego powodu istnieją uzasadnione wątpliwości co do poprawności orzeczenia Sądu Najwyższego. Jego zdaniem, zgodnie z zasadą państwa prawa, sądy są powołane do stosowania prawa, a nie do określania jego treści. Sprzeczność z Konstytucją polega więc na tym, że posługuje się on pojęciem „oczywistej bezzasadności”, nie definiując go przy tym, co może prowadzić do dowolności interpretacyjnych. W piśmie z 26 marca 2020 r. uzupełniającym skargę konstytucyjną skarżący podniósł ponadto, że Sąd Najwyższy w trakcie rozpoznawania jego kasacji, opierając się na ustawowym usprawiedliwieniu, sprzecznym z Konstytucją i zasadą sprawiedliwości społecznej, dokonał obrazy art. 45 Konstytucji, a w szczególności zaniechał dokonania analizy orzekania w sprawie przez sędziów objętych wnioskami o wyłączenie. W konsekwencji podjęta „decyzja Sądu Najwyższego o uznaniu kasacji za oczywiście bezzasadną była oparta na świadomości działania bezprawnego, a usprawiedliwiona wadliwym prawem”.

Po drugie, skarżący zaskarżył art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim przepis ten daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanego na rozprawie postanowienia uznającego kasację za „oczywiście bezzasadne” i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które

nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli, uznając, że jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust.1 Konstytucji.

W ocenie skarżącego, „brak wymogu sporządzenia uzasadnienia (nawet na wnioski) i całkowita swoboda sądu, który uzasadnienie sporządzić może, ale nie musi (co w praktyce oznacza, że uzasadnienie nie jest sporządzane, gdyż sąd nie podejmuje takiej decyzji pomimo, iż wniosek strony powinien go skłonić do jej podjęcia, aby sprostać oczekiwaniom w zakresie należytego i jawnego wyjaśnienia sprawy oraz zadośćuczynić prawu strony do uzyskania pełnej informacji w tym zakresie), uniemożliwia stronie zapoznanie się z tokiem rozumowania sądu, który doprowadził do negatywnego dla niego rozstrzygnięcia. (...) [S]przecznosc zaskarżonej regulacji z art. 2 Konstytucji prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa podmiotowego sformułowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji – a więc do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez sąd, w tym wypadku przez Sąd Najwyższy. Skarżący wywodzi, że państwo zobowiązane jest do kreowania takich «norm prawnych, w tym proceduralnych, które zapewniają obywatelowi realizację jego podmiotowego prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez sąd, a zasadę tę należy odnieść do postępowania sądowego we wszystkich instancjach, a więc także do postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym»” (s. 17 i 18 skargi). Skarżący uznał ponadto, że Sąd Najwyższy w sposób celowy skierował sprawę na rozprawę, by oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną i tym samym uwolnić się od obowiązku sporządzenia uzasadnienia takiej decyzji, który by zaistniał w wypadku rozpoznania sprawy na posiedzeniu, co jego zdaniem, „świadczy o dążeniu Sądu Najwyższego do uniknięcia moralnej odpowiedzialności za podejmowane w imieniu państwa decyzje”.

W ocenie skarżącego, w świetle zaskarżonego art. 535 § 3 k.p.k., osoby, które nie stały się na posiedzenie sądu z powodu pozbawienia wolności, są traktowane w sposób szczególny w stosunku do pozostałych osób, które są dyskryminowane przez pozbawienie prawa skutecznego żądania sporządzenia pisemnego uzasadnienia orzeczenia o uznaniu kasacji za oczywiście bezzasadną. „Nierówność w prawie w zakresie jego stanowienia, a w konsekwencji jego stosowania jest tu oczywista i powoduje bezpodstawne i nie mające żadnego racjonalnego uzasadnienia uprzywilejowanie pewnej grupy podmiotów (osób pozbawionych wolności) – w stosunku do pozostałych” (s. 19 skargi).

2. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 23 grudnia 2021 r. nie zgłosił udziału w postępowaniu.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 24 lutego 2022 r. przedstawił stanowisko, zgodnie z którym postępowanie powinno podlegać umorzeniu wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

W odniesieniu do pierwszego zarzutu skargi dotyczącego art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń oddalających kasację jako oczywiście bezzasadną, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień, Prokurator Generalny uznał, że ów zarzut został skierowany nie tyle przeciwko abstrakcyjnej regulacji normatywnej, ile dotyczył sposobu rozpatrzenia kasacji obrońców skarżącego. W związku z tym, że przedmiotem postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w trybie skargi konstytucyjnej nie mogą być akty stosowania prawa, skarga konstytucyjna we wskazanym zakresie – jako skarga na wadliwe stosowanie zaskarżonego przepisu – była niedopuszczalna.

W kontekście drugiego zarzutu dotyczącego art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim przepis ten daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień uznających kasację za „oczywiście bezzasadną” i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym

wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli, Prokurator Generalny zauważył, że skarżący nie wykazał, iż w jego sprawie w ogóle doszło do naruszenia „konstytucyjnego prawa do rzetelnego sądu z uwagi na brzmienie zaskarżonego przepisu. Jeżeli bowiem o naruszeniu prawa do sądu miałby świadczyć brak uzasadnienia konkretnego postanowienia, dotyczącego Skarżącego, to zarzut ten jest chybiony. Postanowienie było uzasadnione w postaci ustnej. Natomiast niestawiennictwo Skarżącego spowodowało, że nie zapoznał się z nim. Tak więc również i w tej sytuacji własne działanie Skarżącego pozostaje w łańcuchu przyczynowym z brakiem uzasadnienia – a to powoduje, że w sprawie nie zachodzi konieczny związek między treścią zaskarżonego przepisu a rzekomym naruszeniem prawa konstytucyjnego Skarżącego. Tym samym nie zachodzi jedna z przesłanek uzasadniających dopuszczalność skargi konstytucyjnej, a mianowicie wykazanie naruszenia konstytucyjnego prawa lub wolności” (s. 23 pisma). Prokurator Generalny wskazał również na drugą niezależną przesłankę umorzenia postępowania w zakresie tego zarzutu, a mianowicie zbędność wydania orzeczenia. W jego ocenie, „[z]akres art. 535 § 3 k.p.k. objęty wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. akt SK 60/19 jest *de facto* tożsamy z zakresem zaskarżenia tego samego przepisu, określonym w pkt 2 *petitum* skargi konstytucyjnej. (...) [W] obu porównywanych sprawach (...) występuje ten sam problem konstytucyjny, którego źródłem jest wprowadzenie do art. 535 § 3 k.p.k. ograniczenia powinności informacyjnych Sądu Najwyższego podczas rozpoznawania oczywiście bezzasadnych kasacji, polegającego na braku obowiązku sporządzenia pisemnego uzasadnienia tego typu postanowień, jeżeli zostały wydane na rozprawie, a strona nie jest pozbawiona wolności. (...) Podobnie też jak w sprawie o sygn. akt SK 60/19 w skardze konstytucyjnej (...) jedynym dopuszczalnym wzorcem kontroli zakwestionowanej regulacji może być art. 45 ust. 1 Konstytucji” (s. 24 i 25 pisma).

4. Marszałek Sejmu w piśmie z 14 kwietnia 2023 r. przedłożył stanowisko w imieniu Sejmu, wnosząc o umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność i zbędność wydania wyroku.

Zdaniem Sejmu, jedynym dopuszczalnym wzorcem kontroli zgodności zaskarżonego art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim przepis ten nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń oddalających kasacje jako oczywiście bezzasadne może być art. 45 ust. 1 Konstytucji. Jednakże analiza skargi konstytucyjnej doprowadziła do wniosku o niedopuszczalności wydania wyroku z uwagi na niespełnienie wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Skarżący wprawdzie wskazał prawo do sądu określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji jako prawo naruszone wskutek zastosowania przez Sąd Najwyższy art. 535 § 3 k.p.k., jednakże nie przedstawił żadnej argumentacji uzasadniającej zarzut niezgodności zaskarżonego przepisu z wyżej wymienionym wzorcem kontroli. W ocenie Sejmu, trudno jest zidentyfikować, jaki w rzeczywistości jest przedmiot skargi konstytucyjnej, ponieważ jej uzasadnienie w znacznej części odnosi się do rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w konkretnej sprawie, co wskazuje, że przedmiotem zaskarżenia jest fakt stosowania prawa przez sąd, a nie abstrakcyjna norma prawna.

Odnosząc się do drugiego zarzutu dotyczącego art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzenia uzasadnienia wydanego na rozprawie postanowienia uznającego kasacje za „oczywiście bezzasadne” i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli, Sejm zauważył, że zagadnienie zgodności z Konstytucją przepisów regulujących postępowanie przed Sądem Najwyższym wskutek wniesienia kasacji, w tym w za-

kresie uzasadniania postanowień oddalających kasację oczywiście bezzasadne, było wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć trybunalskich. Sejm zwrócił szczególną uwagę na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 lipca 2021 r., sygn. SK 60/19 (OTK ZU A/2021, poz. 44), w którym w świetle rozpatrywanej sprawy wystąpiła pełna merytoryczna tożsamość badanych norm i ich kontekstu prawnego. Postępowanie w zakresie kontroli zgodności art. 535 § 3 k.p.k. z art. 45 ust. 1 Konstytucji powinno podlegać umorzeniu ze względu na zbędność wydania wyroku. W ocenie Sejmu, przedmiotem badania Trybunału w sprawie o sygn. SK 60/19 była również pośrednio zgodność art. 535 § 3 k.p.k. z art. 2 Konstytucji, a skarga opierała się na takich samych zarzutach jak te, które zostały wskazane w skardze konstytucyjnej w niniejszej sprawie, co doprowadziło do wniosku, że również w zakresie kontroli zgodności zaskarżonego przepisu z art. 2 Konstytucji postępowanie powinno podlegać umorzeniu ze względu na zbędność wydania wyroku. Odnosząc się natomiast do trzeciego wzorca kontroli w kontekście omawianego zarzutu, a mianowicie art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, Sejm podniósł, że skarżący wskazał art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji jako samoistny wzorzec kontroli oraz nie przedstawił żadnych istotnych argumentów potwierdzających naruszenie jego konstytucyjnych praw przez naruszenie zasady równości, a zatem postępowanie w tym zakresie podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przedmiot i zakres zaskarżenia.

Przedmiotem zaskarżenia (w części, w jakiej Trybunał Konstytucyjny nadał skardze dalszy bieg) skarżący uczynił:

a) art. 535 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (ówcześnie: Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, ze zm.; dalej: k.p.k.) „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasację jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 k.p.k., który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasację obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”, wnosząc o stwierdzenie niezgodności tego przepisu z art. 2, art. 7 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,

b) art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasację za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywateli”, wnosząc o stwierdzenie niezgodności tego przepisu z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Art. 535 § 3 k.p.k. ma następującą treść: „Oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie wymaga pisemnego uzasadnienia; jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu oraz wtedy, gdy zostało wydane na rozprawie a strona pozbawiona wolności nie miała przedstawiciela procesowego i nie została sprowadzona na rozprawę, uzasadnienie sporządza się na jej wniosek. Przepisy art. 422 i 423 stosuje się odpowiednio”.

2. Dopuszczalność rozpoznania skargi.

2.1. Na każdym etapie postępowania Trybunał Konstytucyjny jest zobowiązany do kontroli, czy merytoryczna ocena zarzutów określonych w badanej skardze konstytucyjnej jest w ogóle dopuszczalna. Dlatego też, przed przystąpieniem do merytorycznej oceny zarzutów sformułowanych przez skarżącego w skardze konstytucyjnej, Trybunał Konstytucyjny zbadał, czy nie zachodzą ujemne przesłanki warunkujące jej rozpoznanie. Co istotne, Trybunał Konstytucyjny, rozpoznając konkretną sprawę, nie jest związany stanowiskiem zajęтым na etapie wstępnego rozpoznania. Dokonując oceny istnienia pozytywnych oraz braku ujemnych przesłanek procesowych, może dojść do odmiennych wniosków niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej. Nawet pozytywny wynik wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej nie przesądza bowiem definitywnie o dopuszczalności późniejszego jej rozpoznania co do *meritum*. Trybunał przypomniał, że w wypadku stwierdzenia przeszkody formalnej na etapie merytorycznego rozpoznania skargi jest zobowiązany umorzyć postępowanie, w szczególności, jeżeli wydanie orzeczenia jest niedopuszczalne (zob. m.in. postanowienie pełnego składu TK z 15 listopada 2018 r., sygn. SK 5/14, OTK ZU A/2018, poz. 66) lub zbędne.

2.2. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a uszczegółowione w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK). Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji, każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo – na zasadach określonych w ustawie – wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Skarga konstytucyjna jest zatem środkiem ochrony konstytucyjnych wolności lub praw. Trybunał zwracał w swoim orzecznictwie również uwagę, że do zasadniczych przesłanek dopuszczalności wystąpienia ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem wyłącznie przepisów prawa, które wykazują podwójną kwalifikację. Oznacza to, że z jednej strony przepisy te mają stanowić podstawę prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w sprawie skarżącego, z drugiej zaś strony muszą jednocześnie prowadzić do naruszenia wskazywanych przez skarżącego praw lub wolności konstytucyjnych (zob. postanowienie TK z 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).

2.3. Pierwszy z zarzutów skargi dotyczył art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim nie stanowi podstawy prawnej wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń (postanowień, wyroków), oddalających kasacje jako oczywiście bezzasadne, ponieważ w swojej dyspozycji odnosi się tylko do uzasadnień (co potwierdza dyspozycja art. 537 § 1 k.p.k., który stanowi, że Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części), co doprowadziło Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt [...] do wydania na rozprawie postanowienia, oddalającego kasacje obrońców Z.D. jako oczywiście bezzasadne bez podstawy prawnej”. Wzorcami kontroli tego zarzutu skarżący uczynił samodzielnie art. 2, art. 7 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał pragnie zauważyć, że w skardze nie ma argumentów i dowodów uzasadniających stawiany przez skarżącego zarzut niezgodności art. 535 § 3 k.p.k. w zakresie, w jakim wymieniony przepis nie stanowi podstawy prawnej do wydawania przez Sąd Najwyższy postanowienia o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej ze wskazanymi wzorcami kontroli. Za taką argumentację nie można uznać lakonicznej wypowiedzi w kontekście zasady

demokratycznego państwa prawnego wynikającej z art. 2 Konstytucji, dotyczącej braku ustawowej definicji „oczywistej bezzasadności”, że „[s]przecznosc zaskarżonego przepisu z Konstytucją polega więc na tym, że posługuje się on pojęciem «oczywistej bezzasadności», nie definiując go przy tym, co może prowadzić do dowolności interpretacyjnych” (s. 16 skargi). Skarżący nie wyjaśnił również, w jaki sposób zaskarżona regulacja naruszała jego konstytucyjne prawa i wolności, a odnosząc się do powyższego zarzutu, przede wszystkim skoncentrował się na sposobie rozpatrzenia kasacji przez Sąd Najwyższy. Zastrzeżenia skarżącego dotyczyły również wcześniejszych orzeczeń wydanych w toku postępowania karnego. Uzasadniając przedmiotowy zarzut, stwierdził między innymi, że „[w]obec faktu, że w przepisach prawa brak jest podstawy prawnej do wydania przez Sąd Najwyższy tego rodzaju rozstrzygnięcia (art. 535 § 3 kpk mówi tylko o uzasadnieniu do niego), to już z tego powodu istnieją uzasadnione wątpliwości co do poprawności orzeczenia Sądu Najwyższego” (s. 17 skargi), czy też podniósł, że „całe postępowanie, toczące się w następstwie uchylonego wyroku, było dotknięte rażącym naruszeniem prawa. Sąd Najwyższy całkowicie pominął te okoliczności, stanowiące bezwzględne przesłanki odwoławcze z art. 439 kpk i bez merytorycznego rozpoznania powyższych okoliczności i zarzutów kasacyjnych, oddalił kasacje jako oczywiście bezzasadne” (s. 16 skargi).

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wielokrotnie zwracał uwagę, że kontrola stosowania prawa przez sądy, nawet błędnego, pozostaje poza jego kognicją (zob. m.in. wyrok z 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 32). Do kompetencji Trybunału Konstytucyjnego nie należy również ocena praktyki działania innych organów czy dokonywanie jakichkolwiek ustaleń faktycznych. „Art. 79 ust. 1 Konstytucji nie stanowi podstawy kontroli konstytucyjności stosowania prawa, nawet jeżeli w sprawie występuje naruszenie prawa konstytucyjnego, lecz nie wiąże się ono z treścią kontrolowanego przepisu. Skarga konstytucyjna w polskim systemie prawnym jest bowiem zawsze «skargą na przepis», a nie na jego konkretne wadliwe zastosowanie, nawet jeśli to prowadziłyby do niekonstytucyjnego skutku. Przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego nie są akty stosowania prawa, a więc orzeczenia lub ostateczne decyzje zapadłe w indywidualnych sprawach skarżących, lecz akty normatywne, na podstawie których rozstrzygnięcia te zostały wydane. Trybunał jest co do zasady powołany do orzekania w sprawach zgodności z Konstytucją aktów normatywnych, w celu wyeliminowania z systemu prawnego niekonstytucyjnych przepisów prawa (zob. postanowienie TK z 30 czerwca 2008 r., sygn. SK 15/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 98). Dlatego też niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa” (postanowienie z 22 lipca 2021 r., sygn. SK 24/20, OTK ZU A/2021, poz. 43).

Rozważania skarżącego w kontekście podniesionego zarzutu nie dotyczyły zaskarżonej regulacji, nie odnosiły się *de facto* również do treści zarzutu, natomiast wyraźnie koncentrowały się na kwestionowaniu konkretnego postępowania karnego toczącego się w jego sprawie. Trybunał uznał zatem, że przedmiotem skargi w omawianym zakresie nie była abstrakcyjna norma prawna, ale fakt stosowania prawa przez sąd, co również w swych stanowiskach podnieśli Prokurator Generalny i Sejm. Niniejsza skarga nie odpowiadała zatem wymaganiom wynikającym z art. 79 ust. 1 Konstytucji. Postępowanie w tym zakresie, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, zostało umorzone ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

2.4. Drugi zarzut skargi dotyczył art. 535 § 3 k.p.k. „w zakresie, w jakim daje Sądowi Najwyższemu prawo do odmowy sporządzania uzasadnienia wydanych na rozprawie postanowień, uznających kasacje za «oczywiście bezzasadne» i przyznaje uprawnienie do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnień jedynie stronom pozbawionym wolności, które nie zostały sprowadzone na rozprawę, przy jednoczesnym dyskryminowaniu pozostałych obywa-

teli”. Skarżący wniósł o stwierdzenie niezgodności tego przepisu z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Zagadnienie zgodności z Konstytucją przepisów regulujących kwestie uzasadniania postanowień Sądu Najwyższego oddalających kasacje oczywiście bezzasadne było już przedmiotem rozstrzygnięć trybunalskich. W wyroku z 22 lipca 2021 r., sygn. SK 60/19 (OTK ZU A/2021, poz. 44), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że „[a]rt. 535 § 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza obowiązek sporządzenia przez Sąd Najwyższy uzasadnienia postanowienia o oddaleniu oczywiście bezzasadnej kasacji, wydanego na rozprawie, gdy strona nie jest pozbawiona wolności, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, w sytuacji gdy zaskarżony przepis był już przedmiotem rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego oraz gdy postępowanie zainicjował ten sam podmiot, zachodzi wówczas niedopuszczalność wydania orzeczenia z uwagi na powagę rzeczy osądzonej (zasadę *res iudicata*; zob. m.in. postanowienie z 18 lipca 2011 r., sygn. SK 5/11, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 66). Natomiast w wypadku, gdy ten sam przepis został wcześniej zakwestionowany przez inny podmiot na podstawie tych samych zarzutów niezgodności z Konstytucją (a zatem w sytuacji wyłącznie tożsamości przedmiotowej), zastosowanie ma zasada *ne bis in idem*, to jest zakaz ponownego orzekania o tym samym (w tej samej sprawie) – zob. postanowienie TK z 14 grudnia 2022 r., sygn. SK 32/21 (OTK ZU A/2023, poz. 7).

„Zastosowanie zasady *ne bis in idem* jest uzasadnione, gdy istnieje wcześniejsze orzeczenie o zgodności badanego przepisu ze wskazanym wzorcem kontroli lub jeżeli Trybunał uznał wskazany wzorzec za nieadekwatny do badania danego przedmiotu kontroli, czyli w sytuacjach gdy przedmiot badania pozostaje nadal w systemie prawa. Istotne znaczenie dla stwierdzenia, czy w sprawie aktualizuje się zakaz wynikający z zasady *ne bis in idem*, ma przy tym treść podniesionego zarzutu. Trybunał Konstytucyjny, co do zasady, przyjmuje, że zaistnienie przesłanki *ne bis in idem* powoduje konieczność umorzenia postępowania z uwagi na zbędność wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK)” – postanowienie TK o sygn. SK 32/21.

Z uwagi na powyższe ustalenia Trybunał Konstytucyjny rozważył, czy w niniejszej sprawie nie zachodzi ujemna przesłanka procesowa wynikająca z zasady *ne bis in idem*, skutkująca koniecznością umorzenia postępowania przez Trybunał ze względu na zbędność wydania wyroku.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, w niniejszej sprawie, w zakresie dotyczącym omawianego zarzutu niezgodności art. 535 § 3 k.p.k. z art. 45 ust. 1 Konstytucji, mamy do czynienia z tożsamością przedmiotową analizowanej skargi konstytucyjnej oraz skargi konstytucyjnej, która została rozstrzygnięta wyrokiem o sygn. SK 60/19. Tożsama jest bowiem istota problemu konstytucyjnego podniesionego w obu sprawach, a ustalenia Trybunału poczynione na gruncie sprawy o sygn. SK 60/19 zachowują aktualność w odniesieniu do zarzutów sformułowanych przez skarżącego w niniejszej sprawie. W obu porównywanych sprawach źródłem problemu konstytucyjnego było wprowadzenie do art. 535 § 3 k.p.k. (zdanie pierwsze) braku obowiązku sporządzania pisemnych uzasadnień postanowień oddalających oczywiście bezzasadne kasacje, wydanych na rozprawie, gdy strona nie jest pozbawiona wolności. Również argumentacja skarżących w obu sprawach opierała się na tożsamych tezach. W sprawie o sygn. SK 60/19 skarżący podnosił m.in., że art. 535 § 3 zdanie pierwsze k.p.k. pozwala Sądowi Najwyższemu zaniechać sporządzenia pisemnego uzasadnienia wydanego na rozprawie postanowienia o oddaleniu oczywiście bezzasadnej kasacji. W jego opinii, narusza to prawo do sprawiedliwie ukształtowanej i jawnej procedury w sprawach karnych. W niniejszej skardze konstytucyjnej skarżący również podobnie wskazywał, że „[t]rudno mówić

o zachowaniu jawności postępowania skoro strona nie ma prawa do zapoznania się z pisemnymi motywami decyzji sądu, wydanej w wyniku rozpoznania nadzwyczajnych środków zaskarżenia” (s. 17 skargi). Jak słusznie zauważył również Prokurator Generalny, zastrzeżenia skarżącego poczynione w kontekście omawianego zarzutu skargi, tak samo jak miało to miejsce w sprawie o sygn. SK 60/19, odnosiły się wyłącznie do określonego elementu wynikającego z art. 45 ust. 1 Konstytucji prawa do sądu, to jest prawa do informacji o przyczynach wydania orzeczenia, który stanowi element prawa do właściwie ukształtowanej procedury sądowej (sprawiedliwości proceduralnej). Trybunał dostrzegł przy tym, że art. 2 Konstytucji wskazany przez skarżącego jako wzorzec kontroli rozpatrywanego zarzutu w niniejszej sprawie był także przedmiotem analizy w sprawie o sygn. SK 60/19. Wówczas, w tym zakresie Trybunał postępowanie jednak umorzył, stwierdzając, że ten przepis nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli w postępowaniu skargowym. Uznał także za niecelowe i niedopuszczalne potraktowanie m.in. art. 2 Konstytucji jako wzorca związkowego wobec art. 45 ust. 1 Konstytucji, ponieważ standardy wywodzone przez skarżącego z art. 2 Konstytucji były tożsame z gwarancjami wynikającymi z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W niniejszej sprawie uzasadnienie zarzutu i argumentacja skarżącego w kontekście naruszenia art. 2 Konstytucji również nie pozostawiała wątpliwości, że gwarancje wywodzone z zasady demokratycznego państwa prawnego odpowiadały istocie jednego z elementów prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) – prawa do informacji o przyczynach wydania orzeczenia. Skarżący wprost podniósł, że „sprzeczność zaskarżonej regulacji z art. 2 Konstytucji prowadzi do naruszenia konstytucyjnego prawa podmiotowego sformułowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji. (...) W celu realizacji zasady państwa prawa, zdaniem skarżącego, przepisy proceduralne powinny określać dla rozstrzygnięć sądów takie wymogi formalne, aby nie było żadnych wątpliwości, że podejmowane rozstrzygnięcia opierają się na przepisach prawa i zostały wydane w jego granicach. Jest to możliwe tylko w drodze ustanowienia obligatoryjnego lub fakultatywnego (na wniosek) wymogu sporządzenia uzasadnień takich rozstrzygnięć. Skarżący wskazuje, że obecnie strona nie ma możliwości uzyskania informacji o rzeczywistych powodach uznania kasacji za oczywiście bezzasadną” (s. 16 i 17 skargi). Mając powyższe na względzie, Trybunał stwierdził, że również w niniejszej sprawie uwzględnienie relacji między tymi przepisami w ujęciu skargi nie zmieniłoby zakresu ani perspektywy oceny zaskarżonej regulacji, a w związku z tym niecelowe i zbędne było potraktowanie art. 2 Konstytucji jako wzorca dopełniającego (związkowego) wobec art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarżący nie przedstawił przy tym żadnych nowych argumentów i dowodów, które mogłyby świadczyć o niezgodności art. 535 § 3 k.p.k. z art. 45 ust. 1 Konstytucji, a których Trybunał nie rozpatrzył w sprawie o sygn. SK 60/19. Tylko w takiej bowiem sytuacji Trybunał mógłby dokonać ponownej kontroli zakwestionowanego przepisu. Postępowanie w tym zakresie zostało zatem umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK z uwagi na zbędność wydania wyroku.

Jedynym wzorcem kontroli w zakresie rozpatrywanego zarzutu, który nie został powołany w sprawie o sygn. SK 60/19, był art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji, ujęty przez skarżącego jako samodzielny wzorzec kontroli.

Trybunał Konstytucyjny przypomniał, że zgodnie z jego ugruntowanym orzecznictwem, art. 32 Konstytucji nie statuuje żadnej konkretnej wolności czy prawa. „Wynikające z tego przepisu zasada równości oraz zakaz dyskryminacji wyrażają zasady ogólne, znajdujące zastosowanie tylko w związku z konkretnymi prawami lub wolnościami wyrażonymi w Konstytucji. Zasady te nie tworzą praw ani wolności «samoistnie», tj. w oderwaniu od konstytucyjnie uregulowanych (zob. postanowienie TK z 24 października 2001 r., sygn. SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 225). (...) Równość i zakaz dyskryminacji nie mają charakteru abstrakcyjnego i absolutnego, ale funkcjonują zawsze w pewnym kontekście sytuacyjnym; odniesione być muszą do zakazów lub nakazów albo nadania uprawnień określonym

jednostkom (grupom jednostek) w porównaniu ze statusem innych jednostek (grup). W związku z powyższym art. 32 Konstytucji może stanowić wzorzec kontroli w postępowaniu skargowym jedynie w razie wskazania przez skarżącego, jaka jego wolność lub prawo, wynikające z innych przepisów Konstytucji, są uregulowane z naruszeniem powyższych zasad. Inaczej ujmując, w postępowaniu skargowym art. 32 Konstytucji może stanowić wzorzec kontroli tylko wtedy, gdy jest powołany wraz z innym przepisem, statuującym prawo lub wolność konstytucyjną (zob. np. wyrok z 7 maja 2013 r., sygn. SK 11/11, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 40 oraz postanowienie z 22 lipca 2014 r., sygn. SK 28/12, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 87)” – postanowienie TK z 18 grudnia 2019 r., sygn. SK 71/19 (OTK ZU A/2020, poz. 2). Wskazany przez skarżącego art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji nie został natomiast powołany z żadnym innym przepisem wyrażającym konstytucyjne prawo podmiotowe. Uzasadnienie skargi, co słusznie zauważył także Sejm, nie pozwoliło również na wykazanie istnienia ewentualnego związku pomiędzy zasadą równości a inną regulacją konstytucyjną wyrażającą wolność lub prawo jednostki, w tym art. 45 ust. 1 Konstytucji. Skarżący, uzasadniając niezgodność art. 535 § 3 k.p.k. z art. 32 Konstytucji, wprawdzie wskazał, że „[n]aruszenie zasady równości wobec prawa i dyskryminacja osób nie pozbawionych wolności w stosunku do osób pozbawionych wolności wyraża się w pozbawieniu ich prawa do skutecznego żądania sporządzenia uzasadnienia” (s. 19 skargi), nie podał jednak żadnej szczegółowej argumentacji ani dowodów na przyjęcie niezgodności zaskarżonej regulacji z zasadą równości w zakresie prawa do informacji o motywach rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w przedmiocie oczywiście bezzasadnej kasacji.

Niezależnie od powyższego, Trybunał przypomniał, że uzasadnienie zarzutu naruszenia zasady równości wymaga z jednej strony precyzyjnego określenia kręgu adresatów, do których odnosi się kwestionowana norma prawna, z drugiej zaś wskazania wspólnej cechy relewantnej, a zatem podobieństwa pomiędzy porównywanymi podmiotami, które stanowi przesłankę stosowania zasady równości. Jednocześnie, w wypadku zarzutu naruszenia zasady równości niezbędne jest również wykazanie, że podmioty podobne zostały przez prawo potraktowane odmiennie, a zróżnicowanie sytuacji prawnej było nieusprawiedliwione w świetle norm i wartości konstytucyjnych (zob. m.in. postanowienie TK z 17 lipca 2019 r., sygn. SK 6/19, OTK ZU A/2019, poz. 38). Tymczasem w skardze konstytucyjnej skarżący nie podał żadnej argumentacji ani dowodów wskazujących na występowanie w świetle zaskarżonego art. 535 § 3 k.p.k. cechy relewantnej pomiędzy wymienionymi podmiotami, to jest osobami pozbawionymi i niepozbawionymi wolności, w zakresie prawa do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego w przedmiocie oczywiście bezzasadnej kasacji. Skarżący nie dokonał również jakiegokolwiek analizy regulacji w zakresie statusu prawnego wymienionych podmiotów, a ponadto nie odniósł się do występujących między nimi różnic. Nie dostrzegł m.in. różnicy statusu prawnego osób pozbawionych wolności, które nie mają ustanowionego przedstawiciela procesowego i nie są sprowadzone na rozprawę (m.in. w tym wypadku, zgodnie z treścią art. 535 § 3 k.p.k., uzasadnienie sporządzane jest na wniosek) oraz osób, które nie są pozbawione wolności i mogą uczestniczyć w rozprawie – w kontekście realizacji konstytucyjnego prawa do sądu, w tym prawa do informacji o przyczynach wydania orzeczenia. Statusy tych podmiotów są odmiennie i nie mogą być porównywane w świetle konstytucyjnej zasady równości.

Postępowanie w tym zakresie podlegało umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Z uwagi na powyższe okoliczności Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.